

INTERNACIONALNI
TEATARSKI SUSRETI
BRČKO DISTRIKTA BiH

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ
ТЕАТАРСКИ СУСРЕТИ
БРЧКО ДИСТРИКТА БИХ

BILTEN БИЛТЕН

HRABROST OPSTAJE

Cenjena publiko!

Brčko distrikt BiH od 16. do 24. oktobra ponovno postaje epicentar regionalnih teatarskih susretanja, za koja s razlogom mogu reći, ne predstavljaju samo igranje predstava, nego jedan čin zajedništva, susret ljudi koji dolaze sa različitih strana, ali koji dele istu potrebu: da u teatru prepoznaju sebe.

Pozorište je oduvek bilo prostor slobode. U njemu možemo govoriti o onome o čemu inače ćutimo, smeјati se onome što nas pritiska i tugovati nad onim što nas nadilazi. Jer, teatar nas oslobađa i podseća da je svaki čovek i glumac i gledalac u sopstvenoj životnoj predstavi. Svesni smo da u vremenu koje je puno buke, teatar nam vraća tišinu potrebnu da čujemo sebe i druge, ali ujedno i krik neprihvatanja stvarnosti u kojoj se moramo smeјati i kada je bolno. To nije lako, za to je pre svega potrebna, naravno, hrabrost, baš kao u selekciji vrhunskih tekstova pod rediteljskom palicom velikana našeg podneblja. U tome je i smisao našeg mota **“Hrabrost opstaje”**, kao poveznici svim repertoarskim predstavama.

„Ljudi od voska” – Mate Matišić, režija Ivan Vanja Alač – Narodno pozorište Sombor, Republika Srbija

Drama o svim traumama koje nas okružuju: ratovi devedesetih, pitanje nacionalnosti, podela na seljake i građane, umetnik i njegov model. Svi strahovi ispričani su kroz tri priče jednog pisca koji sve to prepoznaje i pripoveda o sebi, svojim dilemama i saznanjima, nestrašćeno oblikujući jednu turobnu našu priču.

„Narodni poslanik” – Branislav Nušić, režija Egon Savin – Makedonski Narodni Teatar Skoplje, Severna Makedonija

Prva komedija Branislava Nušića nastala je kada je imao devetnaest godina, a danas deluje kao da je napisana pre nekoliko sati i kao da se i dalje piše. Manipulacija, korupcija, pohlepa i vlast prikazani su kroz likove koje svakodnevno srećemo. Oni su naši savremenici i naše komšije, a sada su na sceni. Ostaje pitanje – da li da se smeјemo ili da ridamo. Hajde da se smeјemo, lakše je.

„Smrt na dopustu” – Žoze Saramago, režija Kokan Mladenović – Gradsko Satiričko kazalište Kerempuh Zagreb, Republika Hrvatska

Predstava nastala po romanu portugalskog nobelovca Žozea Saramaga, „Kolebanje smrti”. Veliki roman pretočen je u veliku i slojevitú predstavu. U jednoj državi na sedam meseci prestaje da postoji smrt. Kriza zdravstva i ekonomije postaje sve dublja, kriminal raste, a ljudi stare i ne umiru. Vlada, crkva i monarhija vode svoje priljave igre. Predstava nudi spas u humoru, britkom savremenom dijalogu i pesmi. Smrt je ovde shvaćena kao živo biće sa kojim se treba igrati.

„Čelava pevačica” – Ežen Jonesko, režija Jagoš Marković – Centar za kulturu Tivat, Crna Gora

Klasično delo teatra apsurda. Jonesko je želeo da nauči engleski jezik i krenuo od reči – jednu po jednu, kao dete koje progovara i počinje da shvata pojmove. Drama je nastala kao igra jezika i pojmova, humor uvodi u besmislenú radnju u kojoj se sve pretvara u blebetanje, sve se kosi sa zdravim razumom i postaje apsurd, čak i samo postojanje likova na sceni. Ovog puta pozorište je iskoristilo svoje pravo da se poigra sa vlastitim jezikom koji nam otkriva i skrivene tajne omeđenog prostora kojem pripada.

„Tango” – Slavomir Mrožek, režija Radoslav Milenković – Narodno pozorište Tuzla, BiH

Drama o generacijskom jazu i svetu bez sistema vrednosti. Starija generacija se povlači umorna od borbe i ustupa mesto mladima koji su snažni i željni, ali njihova energija ne donosi promenu. Drama govori o porodici, osnovnoj ćeliji društva. Avangarda se gasi, sve ostaje isto ili postaje još konzervativnije. Život je i drama i komedija i groteska i farsa, a sve zajedno nas podseća da ga treba živeti.

„Mihael Kolhas” – Hajnrih fon Klajst, režija Boris Liješević – Jugoslovensko Dramsko Pozorište Beograd, Republika Srbija

Priča o čoveku koji veruje u pravdu i u sistem koji će zaštititi savesnog i mirmog pojedinca. Njegova vera biva slomljena. Želja za pravdom ismeјana je i ponižena, a onaj koji je traži biva kažnjen i uklonjen. Postaje niko. Ovo delo nemačkog romantizma nudi i snažnu sliku društva u kojem živimo i danas.

„Sjaj zvezda na plafonu” – Juhana Tidel, režija Damjan Kecojević – Malo pozorište „Duško Radović” Beograd, Srbija

Emotivna priča o ljubavi i gubitku. Prva prijateljstva, prvo zaljublјivanje i bolna saznanja i iskustva. Strah i očekivana smrt majke. Da li je smrt samo reč na koju moramo pristati? Kompleksna priča o odrastanju i sazrevanju. Pozorište koje pokreće i osnažuje. Pozorište koje nudi katarzu. Ne otimajte se. Nećete uspeti.

„Majstori, majstori” – Goran Marković, režija Marko Misirača – Narodno pozorište RS, Banja Luka, BiH

Poznata priča iz čuvenog filma Gorana Markovića sada je prilagođena sceni i pozorišnoj poetici. U njoj prepoznavamo i današnji trenutak: birokratiju, nepotizam, karijerizam, ogovaranje i ucene. Komedija apsurda smeštena je u vreme socijalizma, ali je u stvari savremena jer prikazuje ono što i danas živimo i što se i dalje piše pred našim očima.

Ovaj odabir ćete ipak vi dragi gledaoci proceniti svojom tišinom, aplauzom, smehom i plačem.

Selektor ITS-a Brčko distrikta BiH 2025. godine

Irfan Mensur

POD PRITISKOM VLASTITIH IDEALA

Predstava „Mihael Kolhas“, u režiji Borisa Liješevića i izvedbi Jugoslovenskog dramskog pozorišta, donijela je na scenu Kleistovu priču o trgovcu konjima koji, tražeći pravdu, gubi granice između ideala i fanatizma. Djelo, napisano početkom XIX stoljeća, jedno je od najvažnijih iz vremena njemačkog romantizma. U ovom djelu se najdublje propituje odnos pojedinca i sistema. U njegovom središtu je pitanje: koliko daleko čovjek smije ići kad se suoči s nepravdom?

Na sceni, ta borba za pravdu postaje istovremeno i borba sa samim sobom. Ulogu Kolhasa tumači Vojin Ćetković, glumac čiji izraz spaja mirnoću i snagu, a njegova interpretacija Kolhasa je slojevita. U izvedbi ansambla JDP-a Kleistov tekst dobija savremeni ritam, na šta je publika u Brčkom reagovala snažno, dugim aplauzom i iskrenim ovacijama, potvrđujući da je pred njima bila predstava koja se ne gleda samo očima, nego se skoro potpuno suosjeća. Razgovor s Vojinom Ćetkovićem vodi nas u svijet Mihaela Kolhasa, u proces rada, ali i u Kleistovo djelo, koje

nakon više od dva stoljeća, uspijeva ostati potresno i savremeno.

Pripala mi je čast da razgovaram s Vama o večerašnjoj predstavi, jednom velikom njemačkom klasiku, a zatim i evropskom, posebno u dobu romantizma. Dotiče se mnogo tema koje su svakako aktualne i publici i poznavateljima djela. To je stalna borba protiv nepravde, suočavanje sa nepravdom, konkretno kroz Vaš lik. Kako je bilo pristupiti ovakvom, zahtjevnom liku? Kako ste uspjeli izbalansirati njegove elemente?

Bilo mi je teško pročitati o delu. Bilo je bolno i ostavljao sam ga više puta. Iz nekoliko puta sam ga pročitao. Prosto ta količina nepravde koja je učinjena jednom čoveku čini to da kod čitaoca stvori neki određeni otpor prema samom delu. Da ne pričamo o vremenu u kojem živim... U razgovoru sa rediteljem pitao sam ga: kojeg će žanra biti predstava? Jer toliko ponavljanja, toliko ponavljanja nesreće. Mi smo ovde izbacili, iako poznajete komad, znate da je

tu deset puta više nepravde nego što smo mi, prosto nismo mogli toliko da prikažemo ni mi, da primimo, niti je publika u stanju toliko nepravde da primi odjednom. Tako da od početka do kraja predstave mi smo promenili nekoliko stilova i žanrova u samoj igri. Pomoglo je to obraćanje publici, pomoglo je to da smo mi jedna glumačka trupa koja je na početku, pa pričamo priču. To je malo pomoglo. Pitao sam reditelja da li je ovo farsa. O čemu se radi? On je rekao: ne, ovo je surovi realizam, mi radimo realizam. Dok smo radili, pričali smo o količini nepravde koja nam se dogodila do sada u životu. Svako je pričao svoje neke priče, čak i o nepravdi koja nam se dogodila tog dana i onda bi reditelj samo došao i dao nam list papira iz teksta samog da iz toga uđemo u scenu.

Koliko Vam je pomoglo poznavanje samog Kleistovog teksta u odnosu na režiju Borisa Liješevića? Da li ste više radili preko književnog predloška ili režijskog pristupa?

Pre svega moram da vam kažem da ovaj prevod, ta adaptacija Fedora Šilija, meni se učinila toliko dobrom u odnosu na prevod romana koji je, ja mislim da postoji jedino na ijekavici, tako da smo morali i to da prepevavamo. Jedna stvar, Fedor je uspeo da napravi samu muziku u okviru replike. Druga stvar, uspeo je da jezik učini arhaičnim. Tako da svaka ta arhaična reč mi se čini kao neka jarka boja koja daje ukus samom ovom komadu. Ja sam insistirao da izgovorim to što je napisano, stvarno sam insistirao. Postoje naravno i neke improvizacije, postoje neke naše rečenice i svoje, ali... Uglavnom smo ispoštovali i Kleista i Fedora Šilija.

Kolhas se često tumači kao simbol današnjeg čovjeka koji pokušava doći do pravde i sistem mu to ne dopušta. Kako Vi gledate simboliku ove uloge?

Pa znate šta, svakome od nas je došlo bar jednom dnevno da poželi da ima oklopno vozilo na ulici i da polupa one nevaspitane vozače koji parkiraju po trotoarima, ne daju djeci da se igraju, ne daju mama sa kolicima da prođu ili šta znam ja. U publici se osjeća jedan osvetnički poriv dok igramo i svaki put kad gledamo nekog da se bori protiv nepravde, mi ga podržavamo. Bez obzira što je Kolhas ovdje pobije mnogo ljudi, zapali mnogo sela. Upotrebi silu da bi došao do sopstvene pravde. I ovaj jedan kaže: „Ti

se boriš za pravdu zbog dva konja. Izgubio si ženu zbog dva konja.“ On ima taj osećaj krivice, da je on kriv za smrt svoje žene, iako prebacuje na ovoga. Ali mi nismo hteli da sudimo da li je Kolhas u pravu ili nije. Jer onda bismo dobili neki posebni žanr, koji nas nije interesovao. Tada bi dobili teatar koji mislim da ne bi bio toliko zanimljiv da smo se u startu opredelili za to da li je on zlikovac ili nije. On je samo čovek koji je doveden u situaciju koja nema povrata. U tu takozvanu bezizlaznost. Tako je, tako je. Ali da li su njegova sredstva dobra, da li pojedinac treba da sprovodi pravdu, nisam siguran.

Kako je tekla saradnja s ansamblom i režiserom? Koliko je zajedničkim djelovanjem ostalo toga iz originalnog vremena djela, a koliko je zapravo modernizovano, kao što smo mogli vidjeti?

Sama činjenica da smo imali ovde Kralja Čačka, koji je i napisao stihove i peva ih na sceni. Sam ritam njegove muzike ukazuje na osavremenjavanje ovog komada. Nismo mi mnogo insistirali. Znate, igrao sam više puta Shakespearea. Ono što je bilo važno, ja sam govorio tim arhaičnim stihom, ali sam pokušao da govorim na savremen način. Znači, moj način igre i moj način izražavanja je savremen. E, to je ono što se vama čini da je doprlo do vas. Inače, nismo ga previše prepričavali. Kažem, mislim da nisam sad siguran ovo što govorim, ali mislim da je na ijekavici taj jedini prevod koji postoji.

Večeras smo u Brčkom mogli osjetiti snažnu reakciju publike uz dug aplauz i iskrene ovacije, “standing ovation”. Kako ste Vi doživjeli taj trenutak i da li su slične reakcije pratile i ranija izvođenja?

Pa jeste, evo mi smo skoro igrali u Nišu na nekom festivalu u čast pobednika. Publika je ustala kod prvog aplauza i aplaudirala stoje do kraja. Tako da, dešava se. Mislim da smo vrlo pošteno uradili i dali smo, mislim sve od sebe, to što imamo od sebe... Ne kažem da je to, ne znam kako fascinantno, ali eto, toliko koliko možemo, sigurno smo dali. I svaki put je tako. Predstava zahteva da se čovek potpuno onako preda. I meni je fizički naporna i posle nje se osećam nekako, kao da sam izašao iz četiri teretane.

Edin Osmanbašić

CELA PRIČA GOVORI O TOME DA ČOVEK KOJI TRAŽI PRAVDU, DOBIJE PRAVDU, ALI PLATI GLAVOM

Više od pet decenija je u samom vrhu glumišta. Vojislav Brajović, bard jugoslovenskog glumišta, sinoć je u predstavi Mihael Kolhas savršeno igrao, ne glavnog lika, ali likove Martina Luthera i brandenburškog kneza, koji bi zbog njegove izvrsne glume mogli biti i glavni junaci ove priče.

Mihael Kolhas smatra se najblistavijim djelom velikog dramatičara i pjesnika njemačke romantične književnosti, koji je i danas jednako aktuelan, savremen i subverzivan kao i u doba kad je stvarao.

Koliki je izazov bio ispričati priču na savremen način koja je napisana u 19. vijeku, a dešava se u 16. vijeku, u kojoj je glavni lik brandenburški trgovac konjima, koji po svaku cijenu želi da zaštiti svoja prava pred zakonom i ispravi nepravdu koju je doživio, te u sukobu sa moćnim plemićem žrtvuje čak i svoju ženu?

Pa naravno da je izazov, jer sve što se dešava u pozorištu mora da ima razlog zbog čega se baš to radi. Tako ja na to gledam. I zato je ova predstava, novela ustvari, koju smo, zajedno sa rediteljem i s dramaturgom, pretvorili u dramsko delo u kojem ste, po mom mišljenju, i vi kao publika jako prisutni, iako to nije izravna interakcija. Jer mi samo vas imamo kao svedoke za ono što govorim, recimo ili ja ili Vojin. Dakle, taj razlog je bitan jer tu ima stvari koje apsolutno asociraju na neke problematike danas. Na neke nerešive stvari u organizaciji, u društvu. A najbolje je to što cela priča govori o tome, da čovek koji traži pravdu, dobije pravdu, ali plati glavom.

Pravda je stvar kolektiva – pa se tako i postavlja pitanje šta raditi u situacijama kad nam je pravda nedostupna. Klajst postavlja pitanje „da li se protiv sistema i podlosti vlasti treba boriti do krajnjih granica, da li treba rizikovati živote ili

treba biti strpljiv“, jer, čovek koji pravdu traži bude marginalizovan“, naveo je reditelj. Ali evo, po cijenu pravde, Mihael Kolhas išao je do kraja.

Dogovorio se, znači pravda, dobio pravdu i po dogovoru je dao svoj život zbog toga. To je naravno bolna stvar u našem pravosuđu ili opšte u odnosima gde moćnici importiraju pravni sistem, svojataju ga. Nije sudstvo nezavisno kao što bi trebalo da bude. To se ovdje vidi kako pokušavaju crkvu da ubace u rešenje tog problema koji njima odgovara. Odnosno da se ne kazne oni koji su na vlasti. To sam i rekao, ima tu još nekoliko stvari koje mislim da uvijek lebde negdje. Znate, Šekspir u tom zadnjem stihu u 66. soneta kaže – *I umetnost kojoj moćnik uzde stavlja i zločinci kako vladaju dobrotom i mračnjaštvo kako mudrošću upravlja*. Dakle, kada pišu oni poput njega, kao što je to slučaj ovde, oni to ne rade s mišlju: „Znate, to će u 21. veku, kad se bude izvodilo na festivalu u Brčkom, delovati vrlo aktuelno.“ Ne. Oni pišu Božijim darom. Imaju taj dar, naravno – da to bude aktuelno za sva vremena. A pozorište je to radilo od stare Grčke do današnjega dana.

Naravno, i danas, iako je pravda kolektivna stvar, ipak ako pojedinac se bori za pravdu on bude izopćen iz društva.

Da, u većini slučajeva.

Da li smatrate da živimo u svijetu u kojem su moćni, bogati i bahati ozakonili nepravdu?

Pa naravno da mislim. Postoji jedno društveno uređenje koje se zove plutokratija. Ali to je pitanje, opet, nakaradno i postavljeno. Mi polako pretvaramo društvo, vraćamo, ne u feudalni sistem, nego u robovlasnički sistem. Samo na jedan perfidan način uz veliki civilizacijski napredak, ali sa velikom zloupotrebom ljudi. Ljudi se pretvaraju u robove, makar tako što su ucenjeni. Ili nećeš dobiti dalje posao, ili ti nećemo zaposliti nekog od rodbine, ili bilo šta drugo što čoveka ne čini spokojnim. I zato je to tako, sve dublje i dublje se ide u to. Šta je lek za to, nemojte me to pitati.

Da li danas vlast pokušava da kontroliše kulturu koja ima ključnu ulogu u demokratiji. Prije

svega, pozorište, koje je ogledalo društva i gdje kažemo ono što inače ne bismo smjeli reći.

Umetnost je strašno u kapitalističkom sistemu, kost u grlu, kako bih rekao. Jer umetnost oplemenjuje, produhovljava ljude. Znači, imate dosta primjera pa kaže, ja nisam stručnjak ili ja sam laik. Ne, to ne postoji. Ne mora, naravno kad je prava umetnost u pitanju, ne mora da baš sve shvati i razume. Kao kad neko gleda apstraktnu sliku, da li je Kandinski, Maljević, nije važno. I on kaže, ja tamo nisam video ništa, ali sam se strašno uzbudio, ne mogu da zaboravim to. Moraću to da vidim još jedan put i tako, razumete? I ta vrsta apstrakcije, kao što je muzika, čini čoveka drugačijim, čini ga plemenitijim, čini ga boljim. Kaže se, da se prvo stvorila reč, što je naravno, kad je pozorište u pitanju jako bitno i uopšte za komunikaciju. Ali ne bih zanemario muziku. To što vam proizvodi emociju, ta vrsta apstrakcije, vi to ne možete zanemariti. Tu je umetnost bitna. I zato umetnost smeta totalitarističkim vlastima. Oni bi hteli da to služi za njihovu propagandu, za njihovo večito vladanje. Ne samo zbog koristoljublja. Vlast je negdje nekome značajnija nego pare.

Koliko su po vama danas posjećena pozorišta, da li ljudi i dalje imaju potrebu da se gledaju u ogle-

dalju?

Ja bih voleo da kažem da su posećenija nego pre. Važno je da moje kolege, mlade kolege, shvate da je pozorište u našoj sredini ključ njihovog umetničkog izraza, njihovog razvoja i razvitka umetničke ličnosti. Pošto pozorišta greaju i ne mogu da se sastave materijalno da održe, ne kvalitet, nego da održe repertoar. I glumci, pogotovo, imaju jako skromne plate, nemaju nikakav stimulans i onda trče u te besmislene serije, a ja to zovem 'prehrambene serije', moraju ipak od nečega da žive.

Dobitnik ste najznačajnijih pozorišnih i filmskih nagrada. Ne mogu da ne spomenem da vas ljudi najviše pamte po ulozi Tihog u seriji Otpisani. Koliko vam to imponuje, s obzirom na sve te brojne i značajne uloge koje ste ostvarili tokom karijere?

Pre 50 godina sam to radio, a možde i više, vi se možda niste ni rodili kada sam to radio. Pre 52 godine sam počeo to da snimam. Ma kako da ne, kako da ne imponuje.

Sanita Jerković-Ibrahimović

MI ODLUČUJEMO KAKO ĆEMO MIJENJATI NAŠ ŽIVOT

Milena Vasić jedini je ženski lik u predstavi „Mihael Kolhas“, koja postavlja pitanje da li se treba boriti protiv nepravde i na koji način. Ona je glas koji podsjeća na cijenu pravde. Kroz njene uloge, najprije supruge Lisbeth, a potom opatice i proročice osjeća se bol, žrtva i snaga žene u svijetu u kojem dominiraju muške odluke, sukobi i osвете. Kao supruga glavnog junaka, ona je pokretač cijele tragedije jer njena smrt nije samo lični gubitak, već i trenutak u kojem se rađa ideja osвете i borbe protiv nepravde.

Prva uloga koju tumačite u predstavi je supruga Mihaela Kolhasa. Kako ste doživjeli taj lik, posebno jer se on preslikava i na današnje društvo, gdje žena, majka i supruga često nosi najveću žrtvu?

Ja sam samo željela da mu pomognem, jer sam shvatila da će on krenuti u tu borbu i jednostavno moje je bilo da stanem uz svog supruga i da uradim sve što je do mene. Sticajem okolnosti, mislila sam da mogu da mu pomognem zbog ranijeg poznanstva s kneževim sekretarom, ali borba je toliko prljava i žustra, mislim da nije u pitanju nesretan slučaj. Jasno

vam je da ni ona nije nastradala slučajno.

Na početku imamo priliku da vidimo da se ni vaši prijedlozi ne prihvataju olako. Da li ste u tome prepoznali i današnje društvo, u kojem ženski glas teže dolazi do izražaja? Ili je nešto drugo u pitanju?

Rekla bih da se više radi o dva različita principa mišljenja. Žena će uvek pre da se povuče, da oprost, da traži kompromisno rješenje. Čovek mora da oprost samom sebi na prvom mestu ako želi da se pomiri sa sobom. Ako tu unutrašnju borbu nije rešio, onda mu je uzalud borba sa spoljašnjim svetom. Posljednje njene reči njemu su „oprosti neprijateljima svojim“, u predstavi se iste rečenice kasnije ponavljaju kroz likove opatice i proročice „časni čoveče, ne čini nepravdu, boj se Boga, oprost“. Mi žene već dugo govorimo da mora da se promeni način razmišljanja i model vođenja društva. U tom ženskom principu kako god to zvučalo popularno ili moderno ima nečeg u toj pitomosti, promišljanju i u oprost jer je žena nekako oduvek bila stub svega.

U predstavi još igrate i uloge opatice i proročice. Koliko su one važne za cjelinu priče i za sudbinu Mihaela Kolhasa?

Za ženu se kaže, može da priča šta god hoće, ali će onda postati proročica, veštica i svetica jer mora da zaokruži ceo taj put da bi joj poverovali i da bi je priznali. Kod Lisbeth je to drugačije, ona već na početku postaje svešteno lice i govori mu jednu istinu. Ali pošto to on očigledno ne vidi u tom trenutku onda je potreban treći lik da dođe kao alhemijski karakter kojem će on da poveruje. Kada ona kaže: „kad se sljedeći put budemo sreli, sve će ti biti jasno“ to je zato što sam kraj predstave govori o njihovom susretu. I nekako, valjda svi mi živimo za te ponovne susrete.

Koliko publika danas razumije poziciju Lisbeth i koliko je prepoznaje savremeno društvo?

Možda bih napravila paralelu sa današnjom situacijom i kod nas u Srbiji, ali i u svijetu. Primetan je taj ženski aktivizam koji je dosta jači, nekako je izrazit. Definitivno se radi o jednom buđenju jednog novog načina mišljenja, transparentnosti, pravde i empatije koju žene stalno i zastupaju. Mislim da se žene prepoznaju, pogotovo u prvom delu kada ona i jeste žene – ništa drugo i ne može nego da stane uz svog muža i da mu bude potporna podrška. Ona

pokušava na određen način da mu promijeni tok misli, da mu kaže da nije stvar u borbi s drugima, već u borbi sa samim sobom. Kada shvati da je on ne čuje, sve što može jeste da kaže: „Tu sam, uz tebe, pomoći ću ti sve što mogu.“

Vaš lik, kroz različite oblike – supruge, opatice i proročice povezuje emotivnu, duhovnu i moralnu stranu cijele priče. Sve tri uloge na neki način nose ideju žrtve, oprosta i unutrašnje snage. Kada bismo sve to spojili – poruku predstave i ono što vi kao glumica kroz svoj lik želite da prenesete publici, šta bi, po vašem mišljenju bila glavna poruka „Mihaela Kolhasa“ i vaše uloge u njoj?

Možemo izvući definitivno poruku da čovek jedino što može jeste da oprostí sebi za greške, da druge ljude gleda kao svoje sopstveno ogledalo i da ono što se dešava u drugim odnosima, to je ono što mi vidimo, što prepoznavamo što nam se ne sviđa u drugome i da menjamo sebe. Svakoga dana treba da aktivno učestvujemo u tome da menjamo svet. Kada kažem da menjamo svet, mislim od toga šta ćemo da jedemo, šta ćemo da pijemo, gde ćemo da kupujemo, gde ćemo da idemo. To su naše odluke. Mi odlučujemo kako ćemo menjati naš život, a samim tim i svet oko sebe, a onda i svet u kome živimo.

Mirsad Zahirović

ЈА НЕ СУДИМ О ЛИКОВИМА ВЕЋ ИХ РАЗУМИЈЕМ

У представи Михаел Колхас један од кључних ликова је моћни, контрадикторни властелин Кунц фон Тронк, којег тумачи Никола Ракочевић, један од најзапаженијих глумаца своје генерације. Са више од двије деценије успјешне каријере иза себе, препознатљив по снажним, комплексним улогама на филму, телевизији и у позоришту, Ракочевић данас важи за умјетника који пажљиво бира пројекте – вођен идејом и дубином приче, а не пуким изазовом. Ракочевић, који већ више од 25 година гради упечатљиву каријеру на филму, телевизији и у позоришту, овдје још једном доказује своју посвећеност сложеним и вишеслојним ликовима. У разговору за Билтен открива како је приступио улози, које теме га привлаче у позоришту и зашто публика и данас може да се препозна у овој вишеслојној драми.

Прије премијере представе „Михаел Колхас“ у Југословенском драмском позоришту, изјавили сте да Вам је најинспиративнији дио рада на комаду била расправа и питање да ли је Михаел Колхас био злочинац или херој.

„Надам се да ће публика поставити себи питање шта је за њих правда и како се за њу треба борити, јер је то најважније. Тумачим веома живописан лик, и једва чекам да се публика нађе испред

јер је она неизбежан партнер у свему овоме.“

У представи тумачите лик Кунца фон Тронка. Како бисте га описали? Који су његови мотиви и како сте му приступили?

Кунц фон Тронк је представник корумпиране и непотистичке власти – и то ми је било јасно од самог почетка. Међутим, оно што ме је стварно заинтересовало у раду на овом лику био је његов однос према рођаку, који му прави проблем.

Без обзира на све што тај рођак уради, он га увек заштити. Ту постоји нека чудна, груба, али доследна љубав. То ми је био важан моменат - јер управо та заштита, то затварање кругова унутар система власти, рефлектује механизме које видимо и данас. Власт не препознаје грешке својих најближих, не тражи одговорност из љубави, већ их штити по сваку цену. И та заштита, кад ескалира, често води до трагедије – као што је случај у овој причи, где све кулминира смрћу, и то не само једне особе.

Лик фон Тронка има важну улогу у неправди нанесеној Михаелу Колхасу. Јесте ли га покушали оправдати?

Апсолутно. Мој посао није да судим ликовима, већ да их разумем. Ако га прикажем само као негативца, учинио сам га пластичним и неискреним. Морам да разумем његове мотиве, његов начин размишљања, друштвени положај. Ако ликове сведемо на црно-белу поставку, пропустили смо прилику за дубљу истину. Зло често долази из „добрих“ намера, из жеље да се сачува ред, породица, позиција. Како кажу – пут до пакла поплочан је најбољим намерама.

Шта публика може да понесе из ове представе?

Прво и најважније – питање: како реагујемо на неправду? Колхас је човек који тражи правду и када је не добије, одлучује да је узме силом. Али оно што је мени највредније у тексту су упозорења која он добија од женских ликова – жене, пророчице – и која он упорно игнорише. Мушки импулс да све решава снагом, без слушања, без осетљивости - то нас води у катастрофу. То се дешава и данас: јасни знаци, упозорења, разумна решења – све то се преглази из осећаја поноса, тврдоглавости, осећаја „мушке правде“. Мислим да је то снажна порука ове представе.

Кунц фон Тронк је лик који изазива нелагоду јер га препознајемо. Да ли је управо то и снага класичних текстова?

Управо. Велики писци постају класици јер успевају да опишу односе и обрасце понашања који не застаревају. Фон Тронк може бити политичар

из 17. века, али и из 2025. Јер људи, нажалост, не еволуирају много у моралном или духовном смислу. Технологија иде напред, али етика – то је већ индивидуална ствар. Кроз уметност, макар, можемо да поставимо питање: „Да ли постоји други начин?“

У вашој досадашњој каријери, играли сте у низу значајних филмских и позоришних пројеката. На основу чега бирате улоге?

Кроз све ове године – а већ је прошло више од две деценије рада – схватио сам да ме пре свега привлачи прича. Лик је важан, наравно, али ако прича није снажна, ако нема идеју, сврху, онда ме то не покреће. У овом случају, редитељска визија и тематика комада су били оно што ме привукло. Тема система, одговорности, индивидуалне побуне против колективне неправде – то је нешто што се мора изнова преиспитивати.

Шта тренутно радите, осим ове представе?

Тренутно играм у више позоришта у Београду - у Југословонском драмском и још неколико других сцена. Такође снимам филм „Линија“, који се делимично снимао и у Источном Сарајеву. Радим пуно, али трудим се да све што радим има смисла – и за мене као уметника, и за публику.

Позориште, филм или телевизија – који медиј вам је ближи?

Зависи од пројекта, од људи, од теме. Не бирам медиј, бирам људе и причу. Позориште је у последње време доживело неку врсту духовног повратка – људи долазе јер имају потребу да нешто осете, да буду део тренутка. То није само мода – то је стварна потреба. И то ми даје додатну снагу да играм.

И на крају једно необично питање – о чему највише волите да говорите јавно, за медије?

Хвала вам на том питању. Увек ми је драго када можемо да говоримо о уметности, друштву и суштинским стварима – то је разлог зашто се овим послом и бавим.

Миљана Ђурђевић

ТРИ У ЈЕДАН

Милош Самолов у представи „Михаел Колхас“ Југословенског драмског позоришта из Београда, изводи праву глумачку игру трансформације. Преласком из лика Кастелана на дворцу у војника који је заробљен у систему, до човјека који се бори за правду и истину. Промјене карактера за Самолова нису биле проблем. Изненађујуће су честе, а са друге стране чине се природно, што показује глумачки раскош и искуство српског глумца. Глумећи у представама, позориште је постало његова друга кућа, док се у каријери показује и као врстан глумац међу најпопуларнијим савременим дјелима домаће кинематографије попут „Вратиће се роде“, „Монтевидео, Бог те видео“, „Војна академија“ и друго. У разговору са њим откривамо како је то дијелити сцену са колегама различитих генерација, која је разлика у глуми на филму и на позоришним даскама.

Ви сте у овој представи тумачили чак три улоге, и то три потпуно различита карактера. Први лик носи у себи неку врсту зла, други као да то зло

скрива док не дође тренутак преокрета... То је изузетно сложен задатак за једног глумца. Како сте приступили том изазову?

То су три суштински различита човјека које сам покушао да прикажем из личног угла. Први је човек који зло носи у себи — мали човек коме је дата мала власт, па пожели да је претвори у нешто огромно. Такви људи су свуда око нас, и мислим да је занимљиво кад се то зло открива тихо, без велике драматизације.

Други лик је несрећни војник, човјек који остаје без посла и прихвата оно што му живот намеће, а то је рат. Временом то занимање прераста у насиље, силовање, у нешто најмрачније, и тако се изгуби свака част и идеја за коју је можда првобитно веровао да се бори. И то је тај болни пад човека који није рођен као зликовац, већ постане један, јер га живот у то гурне.

У овом комаду постоји стална борба између правде и личног интереса. Утисак је као да се

правда никада у потпуности не задовољава, већ да све зависи од тачке са које се гледа. Како сте Ви то доживјели?

Мислим да је то суштина. Све зависи из ког угла се посматра. Ово је прича о вјечној људској борби за правду, која почиње у свакодневним стварима: у саобраћају, у продавници, на послу. Та жеља да се нешто изведе на чистину постоји у сваком човеку, али до правде се ријетко долази.

Мој јунак је дошао до ње, али је платио главом. И ту настаје питање, колика је цена онога што зовемо „правда“. У једном тренутку, кад Колхасу слуга спомене децу, он попушта. То су те магичне ријечи које пробуде човека изнутра, подсети га да је ипак човек, и да свако од нас има своју границу.

Поред позоришта, играли сте и на филму. Глума је у оба случаја иста по суштини, али медиј је другачији. Шта Вам позориште, а шта филм дају као глумцу? Гдје се више проналазите?

Позориште је основа, то је наша кућа. На сцени се све дешава сада, пред живом публиком. Свака представа је другачија и свака енергија је јединствена. Ту нема

понављања, нема „стоп“, све је истина у том тренутку.

Филм, с друге стране, доноси суптилност, прецизност, могућност да се емоција прикаже у најситнијем покрету. Али филм је скупа играчка, захтева много труда и среће да се нешто велико деси. Ипак, и једно и друго има своју магију. Позориште је живо, непредвидиво, филм је интиман и трајан.

Публика је вечерас реаговала снажно, аплауз је трајао дуго. На сцени је био спој искусних глумаца и младих имена, вјерујем да им се то посебно свидјело. Каква је енергија владала у ансамблу и како сте се сви повезали?

Редитељ је врло јасно поставио пут којим идемо, и ми смо као ансамбл то прихватили као заједнички чин. Млађе колеге се код нас заиста дочекују широм отворених руку, јер сви памтимо како је било кад смо ми први пут изашли на сцену. Нема ту мјерења популарности или искуства. Глумац је глумац, без обзира на године или славу. Кад се у ансамблу створи поштовање, онда и представа дише, а публика то осјети.

Марија Радић

KAD GLAZBA POSTANE DRAMATURGIJA

Glazba koja ne prati samo predstavu, već s njom i diše – takav je potpis Nenada Marića, poznatijeg kao Kralj Čačka, u drami „Mihael Kolhas“ Jugoslovenskog dramskog pozorišta. U režiji Stevana Bodrože, ova scenska adaptacija von Kleistove novele o čovjeku koji pravdu traži pod svaku cijenu donosi snažan spoj dramskog intenziteta i glazbene emocije. Marićeva glazba, nagrađena Godišnjom nagradom JDP-a, ne funkcionira samo kao zvučna kulisa – ona je dramaturški alat, ravnopravan partner glumcima na sceni.

Njegov prepoznatljiv spoj bluesa, jazza, kabarea i akustičnog rocka u predstavi poprima novu dimenziju – postaje produžetak emocija, ritam unutarnjih lomova i moralnih dilema glavnog junaka. Iz te suradnje, kako sam autor ističe, proizašle su i dvije pjesme koje će se naći na njegovom novom albumu, potvrđujući da kazališna glazba može živjeti i izvan pozornice.

Za Nenada Marića, pisanje za kazalište nije puka kompozitorska vježba, nego dijalog između redateljeve vizije i vlastitog osjećaja prostora, riječi i pokreta. U razgovoru koji slijedi, Marić govori o svom pristupu kazališnoj glazbi, procesu rada na predstavi

i o tome kako se glazba i kazalište susreću u njegovom stvaralaštvu.

Kako je došlo do toga da ste se, nakon studija likovnih umjetnosti i bavljenja slikarstvom, ozbiljnije posvetili glazbi?

Pa zapravo, meni je muzika bila primarna i pre nego što sam upisao slikarstvo. Kao mali odmah sam se latio gitare – otac mi je svirao gitaru – tako da sam u muzici bukvalno otkad sam se rodio. Slikarstvo je došlo nešto kasnije, kao logičan nastavak tog izraza. Nakon gimnazije trebalo je nešto upisati, a pošto nisam muzički obrazovan, spremio sam prijemni za akademiju i završio likovnu akademiju. U muzici sam ostao jer mi prija, jer kroz pesme mogu da delim ono što osećam i što mi ima smisla. Bar mi za sada tako deluje – a možda se i varam.

Umjetničko ime “Kralj Čačka” ima posebno značenje?

Čačak – blato, to su nas učili. Jedni kažu da to nije istina, ali nas su tako učili da „čačak“ znači stvrdnuto blato na putu, da je to turcizam, a neki kažu da je staroslovenska reč. Mene je zapravo simbolika zani-

mala – to, ovladati sopstvenim blatom. Kralj vlada, a čačak je blato. Dakle, ovladati sopstvenim blatom – to je poenta. To svima želim.

Koliko su vam slikarstvo i glazba međusobno povezani? Zamišljate li pjesme kao slike, a slike kao pjesme?

Sigurno da je muzikalnost nešto što je u korenu sva-ke umetnosti. Bez muzikalnosti nema ni dobre slike, ni dobre knjige, ni bilo čega što ima dušu. Muzika treba da izazove sliku, a slika treba da izazove muziku. To su dva jezika iste potrebe.

U jednom ste intervjuu kazali da je današnja muzika često *soundtrack* za narcisoidne. Kako vidite ulogu kantautora i angažirane glazbe u takvom vremenu?

Nezgodno, vrlo nezgodno. Kantautori su pojedinci koji štrče, koji ne mogu da pevaju o nečemu što nema u sebi neku umetničku istinu. A muzika danas uglavnom služi za zabavu, za trenutno raspoloženje. Pesme koje govore o težim, važnim stvarima danas su potisnute – i to nije samo kod nas, to je svetski trend. Ceo svet je malo ‘pošandreao’, da se tako izrazim.

Dakle, vi više naginjete glazbi „za dušu“, nego onoj komercijalnoj?

Pa da, uopšte umetnost koja mene zanima mora da ima neku dubinu. I ja volim da se zabavim, ali više volim muziku, knjige, umetnost koja me podiže, koja me menja. Ima dve vrste umetnosti – ona koja te diže i ona koja te spušta. Ako me spušta i tera da budem gori, to mi se ne sviđa.

Kako je izgledao proces stvaranja muzike za predstavu „Mihael Kolhas“?

Ovu predstavu sam radio zahvaljujući Borisu Lješe-
viću, koji me pozvao. Nismo se ranije poznavali, ali on je jako muzikalan, veliki ljubitelj muzike, posebno rock’n’rolla. Vrlo brzo smo se razumeli u procesu stvaranja. On je znao šta hoće, pa smo lako došli do rešenja. Najviše sam se bavio stihovima – pisao sam ih posebno za predstavu. Dve pesme iz ovog projekta naći će se i na mom novom albumu. Bilo je uzbudljivo iskustvo i sa glumcima, morao sam da pazim da

ih ne preklapim, da sve diše zajedno. Nadam se da to tako i deluje iz publike.

Spojili ste nekoliko umjetnosti – slikarstvo, muziku, a sad i kazalište. Kako se osjećate kao umjetnik?

Dobro se osećam, valjda. Koms-komsa (*fr. comme ci, comme ça*), što bi rekli. Šalim se – osećam se kao onaj kardiovaskularni snimak: sve dok ima pokreta, znači da je živo. Kad postane ravna linija – gotovo.

Kao kantautor, kako pronalazite ravnotežu između osobnog izraza i univerzalnih tema? Koliko vam je važna komunikacija s publikom?

Važna je. Umetnost, muzika – sve to je sredstvo, a ne cilj. To je moja vodilja. Naravno, teško je jer nema-
mo infrastrukturu koja bi podržala takvu muziku, ali borba je to. I u toj borbi ima i muke i oslobađanja. Kada mene kroz pesmu nešto oslobodi, često se desi da i publika to oseti – i to je fascinantno.

Biste li voljeli i dalje raditi glazbu za kazalište?

Ovo je bilo zanimljivo iskustvo, pravi izlazak iz zone komfora. Mislim da je najvažnije da reditelj prepo-
zna da mu muzika treba. Boris je to uradio. I baš zato je saradnja bila uspešna – jer je sve krenulo od ideje da muzika postane deo izraza, a ne samo pozadina.

Kako doživljavate scenu – kao prostor oslobađanja ili suočavanja s publikom?

Pre kao prostor oslobađanja i deljenja. Dolazim da podelim nešto s publikom, i to je lepota i pozorišta i muzike.

Kako publika reagira na glazbu uživo, posebno u kazališnoj predstavi?

Zanimljivo je jer ne mogu da se potpuno izmestim, iako sam sa strane. Ljudi kažu da je potpuno dru-
gačije kad je muzika uživo. Mogli smo da pustimo snimke, ali ovo je nešto drugo – dišem s glumcima, pratim ih, pokušavam da prenesem atmosferu. Teže je, jer moraš pratiti svaki korak, svaku emociju, da ne preklopiš scenu, ali to je čar tog rada.

Kristian Bilić

VATRA KOJA PROŽDIRE, DIM KOJI OSTAJE

Predstava Mihael Kolhas Jugoslavenskog dramskog pozorišta iz Beograda, u režiji Borisa Liješevića, otvorila je večerašnju scenu u Brčkom u ritmu gitare Kralja Čačka. Njegov izlazak na scenu prije svih, uz prve tonove glazbe uživo, postavio je ritam večeri, smireno, a istodobno napeto, kao oluja koju vidimo kako se približava. Tek kada se zastor podigao, shvatili smo da pred sobom imamo predstavu u kojoj ništa nije slučajno. Ni ton, ni pokret, ni tišina.

Od samog početka sve je izgledalo kao uigrana koreografija između glumaca i glazbe. Kralj Čačka, smješten u kutu scene, pratio je radnju u svakom pokretu. Njegova glazba nije bila pozadina, nego ravnopravan glumački partner. U jednom trenutku pojačava emociju, u drugom vodi ritam i naglašava preokrete, spajajući svijet stvarnog i poetskog. Ta simbioza glazbe i igre stvorila je poseban puls predstave.

Vojin Četković u ulozi Mihaela Kolhasa donosi lik čovjeka koji se ne miri s nepravdom, ali ne gubi razum. Njegov Kolhas je istrajan, pravedan i čist u svojim namjerama. On je čovjek koji zna svoj cilj i ne odustaje ni pred zidom ni pred smrću. U njegovu pogledu i govoru osjećala se ona rijetka vrsta tihe snage koja ne traži sažaljenje, nego razumijevanje. Uz njega briljiraju i ostali: Milena Vasić, Aleksej Bjelogrić, Vojislav Brajović, Miodrag Dragičević, Miloš Samolov, Nikola Rakočević i Zoran Cvijanović. Ansambl koji djeluje kao jedno tijelo, iako svatko od njih nosi po nekoliko lica, epoha i karaktera.

Posebno fascinira lakoća s kojom prelaze iz jednog lika u drugi. Pred našim očima mijenjaju kostime, identitete, pa i epohe, a sve to djeluje prirodno. Kao da svijet doista ima slojeve koji se mogu svlačiti i oblačiti. Dragičevićev „Konj“ zaslužuje poseban aplauz. Glumiti životinju bez karikature, s punim dostojanstvom i uvjerljivošću, rijetko je umijeće.

Liješevićev koncept spaja povijesno i suvremeno kada se na sceni susreću Martin Luther i lik koji igra *Counter Strike*. Kostimi su jednostavni, ali promišljeni. Kombinacija redovničke odore i suvremene trenirke, renesanse i svakodnevice, prošlosti i današnjeg vremena u kojem se i dalje borimo za „pravdu po svom mjerilu“. U tim kontrastima otvara se pitanje koje predstava postavlja: ima li pravde kada svatko vjeruje da je baš on u pravu?

Scenografija je minimalistička, ali svaka promjena svjetla, vatre i dima nosi značenje. Vatra koja proždire i dim koji ostaje, simboli su unutarnjih lomova, ali i svijeta koji sagorijeva pod teretom osobne samopravednosti.

Na kraju su gledatelji ustali, a dvoranom je odjeknuo dug aplauz. Publika je bila pod dojmom, ali ne zbog spektakla, već zbog istine koju je prepoznala. „Mihael Kolhas“ predstava je o istrajnosti, o granicama slobode i o čovjeku koji ne pristaje na nepravdu ni kada sve izgubi. Ovo je predstava koju trebaju vidjeti svi. I oni koji tek traže svoj glas i oni koji misle da ga odavno imaju.

Ena Gluhaković

OD KOLHASA DO DANAS – PRAVDA NIKADA NE POBJEĐUJE

Drama „Mihael Kolhas“, prema djelu Hajnriha von Klajsta, na sceni brčanskog Doma kulture izvedena je šeste večeri Internacionalnih teatarskih susreta.

Predstava ansambla Jugoslovenskog narodnog pozorišta Beograd kojeg sačinjavaju najpoznatija glumačka imena poput Vojina Ćetkovića, Vojislava Brajovića, Zorana Cvijanovića i drugi, govori o jednom čovjeku koji, zbog pričinjene mu nepravde uzima stvari u svoje ruke i kreće u borbu protiv nepravde i korupcije koju su moćnici ozakonili.

Iako je djelo pisano prije dvije stotine godina, a radnja smještena u doba feudalizma (prva polovina 16. vijeka), ono je bezvremensko samim time što korespondira s vremenom današnjeg sistema vrijednosti, obilježenog mitom, korupcijom i obespravljenošću „malog čovjeka“.

Tačnost ove konstatacije, u razgovoru s novinarima nakon predstave, potvrdila je i Milena Vasić, glumica koja utjelovljuje lik Lizbet Kolhas ističući da publika prepoznaje ono što zrači sa scene, vjerovatno iz razloga što se bori i muči sa istim pitanjima kao junaci u predstavi.

„Danas se dešavaju slične nepravde i nekako ne možemo da se izborimo sa tim fon Troncima koliko ih ima.“

Mihael Kolhas djelo je koje nadilazi vrijeme, te njegova poruka jednako snažno odjekuje i u savremenom društvu, istakao je glumac Nikola Rakočević, koji u predstavi tumači lik Kunca fon Tronka.

„Ovo je tekst koji na prvi pogled deluje strano jer je radnja smeštena u Srednji vek i opet, deluje kao da se događa danas, a to nije nešto što se dešava smo kod nas, to možemo da vidimo svuda u svetu, na ovom ili onom nivou. Zato valjda neki pisci postanu klasici jer se bave temama koje imaju veze sa ljudima, a ljudi se generalno ne menjaju u tom emotivnom i psihološkom smislu, nego jedino u onom tehnološkom“ – poručuje Rakočević.

Najveću pažnju publike tokom izvođenja ovog komada nesumnjivo je izazvao glavni lik – Mihael Kolhas kojega tumači proslavljeni glumac Vojin Ćetković.

„Toliko insistiranje na nepravdi i njeno ponavljanje odvedu celu ovu dramu u apsurd. Mi menjamo nekoliko stilova i žanrova dok igramo ovu predstavu, zato što je nemoguće istrpeti toliku bol. Sećam se kada smo radili na probama iznosili smo svoja isku-

stva vezano za nepravdu, i ne mogu da verujem čega sam se sve setio, jer prosto, čovek se svakog dana suočava sa njom, od saobraćaja, visokih cena, visoke politike i globalnih pitanja“ – kaže Četković koji utjelovljuje Mihaela Kolhasa.

Nakon izvedbe ovog pozorišnog komada, legendarni glumac Vojislav Voja Brajović podijelio je svoje utiske o saradnji s rediteljem Borisom Liješevićem i o načinu na koji je predstava oblikovana.

„Reditelj Boris Liješević je, svojim modernim pristupom, dao sasvim novi dodir ovom delu, a i nama kao glumcima punu slobodu kako da se izrazimo i kakvu ćemo energiju da trošimo, što se na sceni i osetilo“ – istakao je Brajović.

Pored vrhunske glume koja je izazvala gromoglasan aplauz publike i ovacije, treba istaći i spoj video efekata, savremene režije protkane tradicionalnim motivima i prepoznatljivom muzičkom pozadinom Kra-

lja Čačka. Sve to stvara jedinstvenu scensku cjelinu koja balansira između stvarnosti i simbolike, brišući granice između pozorišta i života. U takvoj sinergiji elemenata, predstava otvara prostor za duboko emotivno i misaono iskustvo, ostavljajući snažan trag u svijesti gledalaca.

Bojana Savić

ПРАВДА ЗА КОЛХАСА

Помало звучи невероватно да је Хајнрих фон Клајст мотив за своје књижевно дело „Михаел Колхас“ пронашао у некој хроници из 16. века. Зар ово није прича из 21. века јер, сви ти ликови који се овде појављују су заправо ту око нас, опипљиви! Са њима устајемо и лежемо! Виђамо их готово свакога дана на свим медијима. Разлика је једино што су тада били повезани лордовским и кнежевским интересима, а данас се тај непотизам односи на братске и кумовске везе и шири се у свим порама друштва. Редитељ Борис Лијешевић сјајним решењима је то феноменално описао са Ансамблом Југословенског драмског позоришта из Београда.

Сам почетак је више него оригиналан, уз ауторску музику, коју на сцени изводи Краљ Чачка (Ненад Марић). Отвара се завеса, а на полупразној сцени глумци поредани у круг договарају са Војом Брајовићем почетак играња ове представе. Као на проби, држе се за руке, нешто шапућу, те схвате да је завеса отворена, „спортским поздравом“ испуштају неки звук и... креће Колхасова акција коју је, у свом стилу, Лијешевић претворио у крваву.

Представа је компонована као трилер у којем правнички папири и људске главе лете позорницом, док властодршци „пресвлаче“ своје поштење. Михаел Колхас јурца сценом очајнички верујући да ће на крају ипак победити оно што се данас суптилно зове правна држава.

Неприкосновени Војин Ћетковић, у улози Михаела Колхаса, отвара димензије на сцени. Нижу се призори један за другим. У поверењу, морам да вам кажем, толико су се стопили у један лик да више нисам сигуран да ли је Војин Ћетковић играо Михаела Колхаса или је лик Колхас играо Ћетковића.

Његов сапутник (Миодраг Драгичевић), сјајан глумац млађе генерације пратио је у игри Ћетковића у стопу. Час је био верни слуга, час један од оних Вранаца које је Колхас потерао да прода и због којих тражи правду.

Ништа мање сјајни били су и бард српског глумишта Војислав Брајовић, Милена Васић, Никола Ракочевић, Зоран Цвијановић, Милош Самолов и Алексеј Бјелогрић.

Сви они заједно подсетили су нас како изгледа

борба са неправдом. Борба са системом у коме је човек на задњем месту. Том игром у тражењу правде која је ствар заједнице и колектива, упркос чињеници да се свакодневно налазимо пред искушењем да правду узмемо у своје руке (можда би и требало), Колхас нас подсећа да би баш тим чином и ми сами постали бахати, неправедни, па чак и злочинци.

Шта нам то поручује Хајрих фон Клајст? Да сагнемо главу, да се савијемо и препустимо друштвеним паразитима да нас газе играјући се нашим животима! Зар није одувек човек трагао да истера правду на видело? Са друге стране, зар готово исто толики број пута правда и није стигла! А опет, зар није човек, тим својим инатом највише угрозио себе и своје ближње? Како реаговати и спречити ширење друштвеног муља које газе и злочиначки понижава поштене грађане! Можда је боље питање може ли човек ћутњом и затварањем очију пред неправдом да остане нормалан?

Безброј питања стало је у нешто мање од два часа трајања представе у којој смо видели фантастична редитељска решења на која су глумци са лакоћом одговорили. Доза хумора у драми је била таман толика да делује на публику магијски, у виду ресета, како сви из публике не би умали и пошли за Колхасом у бој тражећи правду. А ко и не би пошао за Колхасом (или

то беше Ћетковић) када онако сигурним гласом викне „за мном“!!! А онда направи ресет кад дође до музичара на сцени (Краљ Чачка) и у микрофон каже „може једна амнестија“! Као кад дођеш у кафану, па од музичара наручиш омиљену песму! Толико уверљиво изведено да даје једну нову димензију, чак и улогу, музичару који од самог почетка представе свира на сцени дајући јој неку чаробну ноту. То, заправо, и није било свирање! Та мелодија је извирала из пода, из зидова сцене као да је ту вековима постојала!

Представа нуди низ питања. На сва та питања Колхас у представи не даје одговоре! Зато овај комад покреће публику да сама пронађе решење. Свако за себе и на свој начин да потражи правду за „своје коње“!

На крају ипак добијамо решење. Сви глумци у оном лудилу врхунца представе, стојећи на ивици сцене, изговарају гледајући у публику: „ТО ЈЕ КРАЈ“! Још једно сјајно редитељско решење, вероватно из страха да заиста не кренемо у освету за Колхасом!

Не знам за вас, али ја сам у овој представи пронашао свој одговор. Само да одем до музике и наручим... ону моју омиљену песму? А ти Брате Клајсте, дедер викни још једном оно на сав глас оно твоје ЗА МНОМ!

Мирослав Обрадовић

KOLHASOV PRKOS PROTIV NEPRAVDE

Predstava „Mihael Kolhas“ u režiji Borisa Liješevića, izvedena u sklopu ovogodišnjih Internacionalnih teatarskih susreta u Brčkom, ponudila je publici snažan i potresan uvid u univerzalnu borbu pojedinca protiv nepravde sistema. Kleistova priča, napisana prije više od dva stoljeća, i dalje zrači aktualnošću, jer prikazuje koliko je teško izboriti se za pravdu u svijetu u kojem moć i korupcija često nadjačavaju pojedinca. Izvedba predstave donijela je kombinaciju dramatične napetosti, ljudske tragedije i emocionalne dubine, a publika je kroz cijelu predstavu mogla osjetiti težinu očaja, hrabrosti i principijelne borbe koja se ne predaje, čak i kada sve izgleda izgubljeno.

Kroz scenski jezik, glumačku energiju i režijsku interpretaciju, priča o Mihaelu Kolhasu postala je ogledalo savremenog društva – mjesta u kojem su pojedinci često suočeni s nepravdom i nemoćni da je sami isprave. Publika je u razgovorima nakon predstave prepoznavala vlastite dileme i osjećala snažnu povezanost s junakom koji se, unatoč svemu, ne odriče principa i vrijednosti. Predstava je pokazala da su pitanja pravde, odgovornosti i moralnog izbora univerzalna, te da njihova važnost ostaje jednako prisutna danas kao i prije dva stoljeća.

„Pravda je nešto što se često čini nedostižnim, gotovo virtuelnim, a njeno ostvarenje zahtijeva nevjerovatnu odlučnost. Ponekad se čini da je lakše odustati nego istrajati do kraja“

„Kada čovjek pokuša uzeti pravdu u svoje ruke, to više odražava očaj nego hrabrost, a na kraju često izgleda kao ludost. Malo je onih koji se zaista usude suprostaviti nepravdi sistema.“

„Cijela njegova borba bila je istinska i potresna. U svakom njegovom postupku osjetila sam hrabrost, borbu za pravednost, čak i žrtvu koja je uključivala i njegovu porodicu. Splet okolnosti nikada mu nije išao na ruku, ali njegova pravednost uvijek je bila prisutna.“

„Kolhas nije bio opsesivan osvetom. Njegova borba je uvijek imala prave ciljeve – pravdu ne samo za sebe, nego za sve one koje je nepravda pogodila. Kada se pogleda iz različitih perspektiva, vidi se koliko je njegova odlučnost zapravo čin principijelne hrabrosti.“

„Volim kada se historijska priča preslika u savremeni kontekst. Borba za pravdu i danas je aktuelna – bilo da se radi o poslu, svakodnevnim nepravdama ili boljoj budućnosti naše djece. Predstava nas podsjeća da, iako se sistem promijenio, suštinske borbe ostaju iste.“

„Ta scena pokazuje koliko nepravda može biti surova, ali i koliko snaga jednog čovjeka može nadjačati nemoć sistema. Glumačka energija bila je izvanredna – osjećala se svaka emocija, svaki prkos i odlučnost u borbi za ono što je pravedno.“

„Ako bih ovu predstavu opisao jednom riječju, to bi bio prkos“.

Sudeći po reakcijama publike, predstava „Mihael Kolhas“ potvrdila je moć teatra da ne samo zabavi, već i potakne na duboko promišljanje. Svaka scena, gesta i emocija prenijeli su poruku o ljudskoj hrabrosti i principijelnoj borbi, ali i o cijeni koju pojedinac plaća kada se suprotstavi sistemu. Publika je osjetila kolosalnu snagu prkosa i odlučnosti, ali i težinu gubitaka i žrtava koje takva borba nosi sa sobom.

Predstava nas podsjeća da pravda rijetko dolazi sama od sebe, te da je njezino ostvarenje često praćeno sukobima, frustracijama i ličnim odricanjima. Ipak, upravo kroz te borbe, kroz prkos i istrajnost, pojedinac pokazuje snagu i integritet koji nadilaze svakodnevne prepreke i nepravde. „Mihael Kolhas“ nije samo historijska drama – to je refleksija našeg vremena i poziv na promišljanje o vlastitim vrijednostima, hrabrosti i sposobnosti da se usprotivimo nepravdi, koliko god ona bila snažna i nepopustljiva.

Amar Husejnović

Mali gledatelji, velike poruke: TEATAR KOJI OBRAZUJE I POVEZUJE

U okviru ovogodišnjeg pratećeg programa Internacionalnih teatarskih susreta Brčko distrikta BiH, najmlađa publika imala je priliku uživati u ukupno šest izvedbi tri pažljivo odabrane zanimljive i poučne dječije predstave, koje su igrane u vrtićima i osnovnim školama širom Distrikta.

Mališane su oduševile predstave „Začarani princ“ i „Ribar i zlatna ribica“ u produkciji YugoArt Beograd, dok je program svečano zatvoren predstavom „Oholica“ u izvođenju Lutkarskog kazališta Mostar. Svaka predstava izvedena je po dva puta, kako bi se što većem broju djece omogućilo da dožive radost i poruke koje kazalište nosi.

Aleksandra Simić, realizator pratećeg programa, istaknula je da je ponovno uvrštavanje pratećeg programa za djecu imalo izuzetan značaj, jer *pokazalo se da upravo ti sadržaji najviše doprinose stvaranju živog i inspirativnog festivalskog duha.*

Koliko je važno da djeca budu aktivni učesnici u teatarskim događajima, a ne samo posmatrači, i na koji način interaktivne predstave, radionice i druženja doprinose njihovom emocionalnom, socijalnom i kulturnom razvoju?

„Djeca su sa radošću učestvovala u kreativnim predstavama i druženjima, što je potvrdilo koliko im je važno da budu uključena, a ne samo pasivni posmatrači. Njihova iskrena radost i entuzijazma podsjetili su sve prisutne na osnovnu svrhu dječijeg teatra – da povezuje, obrazuje i inspiriše najmlađe.“

Ponovno uvrštavanje predstava za djecu u okviru Internacionalnih teatarskih susreta, kao što ste rekli, pokazalo se kao pravi pogodak. Dječji osmijesi, pažnja i iskrene reakcije najbolji su dokaz

koliko im ovakvi sadržaji znače. Svaka odabrana predstava donijela je trenutke radosti, ali i vrijedne životne lekcije.

„Ovogodišnji festival nas je podsjetio koliko su djeca važan dio pozorišne publike i koliko kroz umjetnost mogu učiti o emocijama, zajedništvu i vrijednostima. Naučili smo da prateći programi, radionice i druženja daju dodatnu dimenziju cijelom događaju – oni ne samo da zabavljaju, nego i obrazuju i povezuju najmlađe. U nadolazećim godinama potrebno je raditi na tome da se ovaj prostor još više otvori za dječije stvaralaštvo, da se povežu škole, roditelji i lokalne zajednice, te da festival ostane mjesto gdje se njeguje ljubav prema teatru od najranijeg uzrasta.“

Prateći program ovogodišnjih Internacionalnih teatarskih susreta još jednom je pokazao da teatar za djecu ima moć da istovremeno obrazuje, inspiriše i povezuje. Kroz predstave koje bude maštu i podstiču na razmišljanje, djeca ne samo da razvijaju ljubav prema umjetnosti, već i uče važne životne vrijednosti.

Zato je važno nastaviti graditi ovakve sadržaje u saradnji sa školama, vrtićima i porodicama, jer upravo kroz igru i umjetnost odgajamo publiku koja zna osjećati, razumjeti i djelovati.

Mirsad Zahirović

MEDIJSKI SPONZORI:

federalnatv

RNU "Radio Brčko"
РНУ "Радио Брчко"

Радио Телевизија Републике Српске

VAŽNI TELEFONSKI BROJEVI U BRČKOM

Dom zdravlja	049/217-422
Policija Distrikta	122,049/233-200
Hitna pomoć	124,049/217-422
Vatrogasci	123
Dom kulture	049/216-511, 233-820, 212-803
Vlada Brčko distrikta	049/216-011, 216-093
Biblioteka / Knjižnica	049/212-709
Umjetnička galerija	049/211-738

Za detaljnije informacije o ovogodišnjim
Internacionalnim teatarskim susretima Brčko distrikta BiH
skenirajte QR kod

Internacionalni teatarski susreti Brčko distrikta BiH

REDAKCIJA INTERNACIONALNIH TEATARSKIH SUSRETA BRČKO DISTRIKTA BiH 2025. GODINE

Glavna i odgovorna urednica: Ružica Lukić

Urednica: Sandra Živković

Tehnički urednik: Fahrudin Dino Alić

Članovi redakcije: Amar Husejnović, Bojana Savić, Duško Radovanović,
Edin Hadžić, Edin Osmanbašić, Ena Gluhaković, Kristijan Bilić, Marija Radić, Miljana Đurđević,
Miroslav Obradović, Mirsad Zahirović, Sanita Jerković-Ibrahimović

Fotografija: Dejan Đurković, Dragan Deanović

Izdavač: Vlada Brčko distrikta BiH - Odjel/Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu

Štamparija: "Gama" Brčko

INTERNACIONALNI
TEATARSKI SUSRETI
BRČKO DISTRIKTA BiH

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ
ТЕАТАРСКИ СУСРЕТИ
БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

PROGRAM 16. - 24. X 2025. ПРОГРАМ

LJUDI OD VOSKA

Pisac: Mate Matišić; Režija: Ivan Vanja Alač
Narodno pozorište Sombor, Srbija

Četvrtak
16. 10.
19:30
Четвртак

ЉУДИ ОД ВОСКА

Писац: Мате Матишић; Режија: Иван Вања Алач
Народно позориште Сомбор, Србија

NARODNI POSLANIK

Pisac: Branislav Nušić; Režija: Egon Savin
Makedonski Narodni Teatar
Skoplje, Sjeverna Makedonija

Petak
17. 10.
19:30
Петак

НАРОДНИ ПОСЛАНИК

Писац: Бранислав Нушић; Режија: Егон Савин
Македонски Народни Театар
Скопље, Сјеверна Македонија

SMRT NA DOPUSTU

Pisac: José Saramago; Režija: Kokan Mladenović
Gradsko Satiričko kazalište Kerempuh
Zagreb, Hrvatska

Subota
18. 10.
19:30
Субота

СМРТ НА ДОПУСТУ

Писац: Жозе Сарамаго; Режија: Кокан Младеновић
Градско Сатиричко казалиште Керемпух
Загреб, Хрватска

ČELAVA PJEVAČICA

Pisac: Eugène Ionesco; Režija: Jagoš Marković
Centar za kulturu Tivat,
Crna Gora

Nedjelja
19. 10.
19:30
Недјеља

ЂЕЛАВА ПЈЕВАЧИЦА

Писац: Ежен Јонеско; Режија: Јагош Марковић
Центар за културу Тиват,
Црна Гора

TANGO

Pisac: Slavomir Mrožek; Režija: Radoslav Milenković
Narodno pozorište Tuzla,
Bosna i Hercegovina

Ponedjeljak
20. 10.
19:30
Понедељак

ТАНГО

Писац: Славомир Мрожек; Режија: Радослав Миленковић
Народно позориште Тузла,
Босна и Херцеговина

MIHAEL KOLHAS

Pisac: Heinrich von Kleist; Režija: Boris Liješević
Jugoslovensko dramsko pozorište,
Beograd, Srbija

Utorak
21. 10.
19:30
Уторак

МИХАЕЛ КОЛХАС

Писац: Хајнрих фон Клајст; Режија: Борис Лијешевић
Југословенско драмско позориште,
Београд, Србија

SJAJ ZVEZDA NA PLAFONU

Pisac: Johanna Thydel; Režija: Damjan Kecojević
Malo pozorište „Duško Radović“,
Beograd, Srbija

Srijeda
22. 10.
19:30
Сриједа

СЈАЈ ЗВЕЗДА НА ПЛАФОНУ

Писац: Јохана Тидел; Режија: Дамјан Кецојевић
Мало позориште „Душко Радовић“,
Београд, Србија

MAJSTORI, MAJSTORI

Pisac: Goran Marković; Režija: Marko Misirach
Narodno pozorište Republike Srpske,
Banja Luka, BiH

Četvrtak
23. 10.
19:30
Четвртак

МАЈСТОРИ, МАЈСТОРИ

Писац: Горан Марковић; Режија: Марко Мисирача
Народно позориште Републике Српске,
Бања Лука, БиХ

NA DRINI ČUPRIJA

Pisac: Ivo Andrić; Režija: Tihomir Stanić
YugoArt Beograd, Srbija

Petak
24. 10.
19:30
Петак

НА ДРИНИ ЋУПРИЈА

Писац: Иво Андрић; Режија: Тихомир Станић
ЈугоАрт Београд, Србија

XLII